

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. V. Theologia sit scientia speculatiua, an practica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

quantumuis diuersissimi discursus, ad vnã ac eandem fidem explicandã, tuendam, & illustrandã referuntur; non ex natura rei, aut ipsius scientiæ; sed intentione scientis: cum interim pertineant ad habitus diuersissimos, vt fidẽ, opinionem, scientias, & disciplinas varias; quæ omnes pari fere studio Theologiæ ancillantur, vt etiam q. 1. dub. 2. & q. 2. dub. 3. dictũ. Idemq; etiam in alijs scientijs accidit, quæ probabilib; adeoq; alienis sæpe & extrinsecis argumentationibus vtuntur.

3 Quartus quæstionis sensus esse potest, vtum Theologia sit vnus habitus, saltem prout ex principijs propriè Theologicis, nimirum duabus præmissis reuelatis; aut vna reuelata, & altera naturaliter euidente, conclusiones deducit, ijsdẽque assentitur. Et ad hanc quæstionem patet responsio ex dictis supra q. 2. dub. 2. & q. 3. dub. 2. & 3. & hac q. dub. 1. Theologiã vniuersim loquendo, ne sic quidem esse vnũ habitũ; sed comprehendere duos habitus toto genere diuersos, videlicet naturalem & opinariũ, vnum; supernaturalem & infusum alterum; qui etiam simpliciter Theologiæ nomine appellatur, eosque per se minime subordinatos, aut essentiali vinculo inter se coniunctos; imò nec in eodem subiecto necessario conexos.

Quintus & primarius quæstionis sensus, quem etiam S. Thomas hic q. 1. a. 3. vnice spectauit, est, Vtrũ Theologia, prout ex principijs reuelatis diuina fide creditis (siue vtraque præmissa sit reuelata, siue vna tantum, & altera euidentis) colligitur, conclusionem, eique assentitur, sit vna totalis scientia, saltem vnitã specificã, seu eiusdem obiecti scibilis, desumpta ex vno obiecto formali quod, & vna ratione formali obiectiua propter quam: quo modo Logica, v. g. aut Physica, sunt, & dicuntur, vna scientia totalis; esto contineant interim singulæ plures habitus partiales. Et est Responsio affirmatiua, quam tradunt S. Thomas cit. quæst. 1. art. 3. & communiter Theologi; speciatim Albertus Mag. in summa tract. 1. quæst. 3. & in 1. dist. 1. a. 3. Henricus Gandauensis in summa art. 6. quæst. 3. Egidius 2. part. prologi quæst. 2. Richardus quæst. 3. Marsilius quæst. 2. art. 4. Ockam q. 3. princ. Ariminenfis quæst. 3. art. 3. item Caietanus, & omnes cõmentatores S. Thomæ hic q. 1. a. 3.

Probatur, Quia vnitã hæc scientiarũ desumitur, vt dictũ, ex vno obiecto scibili, vt scibile est; nimirũ habente vnã rationẽ formale Quã, & vnã rationem formalem Quã, siue propter quam, vt pluribus declarauimus quæst. 3. dub. 2. & 3. at. verò Theologia habet vnum eiusmodi obiectum scibile; quia habet vnum totale obiectũ siue subiectum attributionis, cum vna ratione formali Quã; nimirum Deum vt Deum, vt probauimus q. 2. dub. 1. & simul habet etiã vnã quondã rationem formalem obiectiuã Quã, siue propter quam, vt explicauimus ead. quæst. 3. dub. 2. Ergo planè est scientia totalis vna vnitã specificã, vt dictum. Neque verò opus est, vt vnus scientiæ obiecta siue subiecta materialia oĩa conueni-

ant in vna quãdam ratione essentiali & vniuoca, vt videre est in Metaphysica, quæ versatur circa Ens vt Ens. &c.

4 Sextus denique quæstionis sensus esse potest, Vtrum Theologia, illo eodem modo accepta, sit vnus simplex habitus, seu vna simplex qualitas. In qua re non consentiunt inter se Doctores. Negant enim Gabriel q. 8. prolog. & ceteri Nominales antea citati; quos sequitur Molina hic q. 1. a. 3. disp. 3. rati videlicet, nec alias scientias totales esse vnã simplicem qualitatem: id quod etiam docet Suarez Metaph. disp. 44. Affirmant Gregorius de Valentia hic q. 1. punct. 3. §. 3. Gabriel Vasquez hic disp. 9. num. 1. alijque recentiores Thomistæ hic quæst. 1. art. 3. & fauent Albertus, Henricus, Egidius, Richardus locis cit. & planè etiam significat S. Thomas hic art. 2. ad 2. vbi docet, sacram doctrinã ita esse vnum habitum, sicut sensus communis est vna potentia; additque, eam esse velut impressionẽ quãdam diuinã scientiæ, quæ est vna & simplex omnium. Qui auctores idem etiam de ceteris scientijs naturalibus asserunt, in specie S. Thomas 1. 2. q. 54. a. 4.

Mihi quidem dubium non est, Theologiã simpliciter dictã, esse eo modo vnã, quo fides est vna. Cum enim vterque habitus sit infusus & supernaturalis, eademq; inĩtatur diuina reuelatione, seu mediãtè, seu immediãtè, vt dictum quæst. 3. dub. 2. non potest in præsentĩ diuersã esse vtriusque ratio. Fides autem est vna specie in omnibus, & vna numero simplex qualitas in singulis; de quo, inquit Molina loc. cit. nemo dubitat. De Theologia verò naturali & opinariua pari modo ratiocinandum est, sicut de alijs naturalibus habitibus scientiarum; in quibus equidẽ nil video, cur non vna simplex qualitas (habens tamen suos gradus intensiõis & extensiõis) possit æquẽ ad obiecta plura materialia sufficere, atque in supernaturalibus habitus sufficit; de quibus id absque temeritate non videretur posse negari. Accedit hæc pro Theologia specialis ratio; quod ea vnice tantum, eamque planè simplicem & vniformẽ habet rationem formale obiectiuã; nempe principiũ reuelatũ, & vltimatè ipsã reuelationẽ; quæ supposita sufficienti, ppositiõne p se non habet aut parit maiorẽ difficultatẽ respectu vni⁹ assens⁹ Theologici, quã respectu alterius; cũ tamẽ in scientijs naturalib⁹ conclusionũ assensus sæpe inĩtatur medijs planè diuersis. Sed quã rotũ hoc negotiũ est instituti philosophici, nõ est in eo diuti⁹ inmorandũ. Plura tomo 2. disp. 3. dub. 4.

DVBIVM III.

Vtrum Theologia sit scientia, practica, an speculatiua.

S. Thom. 1. p. q. 1. art. 4.

1 PERTINET hæc etiã quæstio ad quoddã Theologiæ attributum; præsertim si, vt in feri⁹ docebim⁹, practiũ & speculatiũ non sint differentiæ essentielles habitũ; sed tantũ accidentales. Sunt autẽ de proposita quæstione variæ DD. sententiæ. Prima est

est

est Alberti Magni in summa part. 1. tract. 1. q. 3. Scoti in prolog. q. 4. qui dicunt, Theologiam solū esse practicam, eo quod omnes veritates Theologiae, vt & fidei, nos inducant ad bene operandum, præcipue verò ad Deum amandum: videlicet obiectiue saltem & remotè. Ex simili fundamento etiā Aureolus in prologo hac quæst. art. 3. docet, Theologiam simpliciter & purè esse practicam.

Secunda est Richardi q. 4. prol. & Gregorij Ariminensis q. 5. a. 4. q. ob simile causā dicunt, magis principaliter, adeoque simpliciter esse practicam; nō satis distinguētes inter se finē operis & operantis; seu finem scientiæ & scientis, vt dicemus.

Tertia est S. Thomæ hic q. 1. a. 4. vbi docet, sicut Dei scientia, qua se & alia cognoscit, simul est practica & speculatiua; ita suo modo etiā esse Theologiā nostrā; magis tamē speculatiuā, quia principalis de Deo & rebus diuinis, quam de actibus humanis tractat. Quā doctrinā Caietanus, Bannes, Zumel, alijq; recētiore Thomistæ hic cit. q. 1. a. 4. ita interpretantur, vt asserant, Theologiam non esse simul formaliter speculatiuam & practicam; eò quod hæc sint differentie essentielles oppositæ, quæ non possunt eidem simplici habitui conuenire formaliter: sed vel formaliter quidem esse speculatiuam, eminenter verò solum practicam, vt dixit Bannes; vel vtrumque simul eminenter solum, vt docuit Zumel, & ferè Caietanus.

Quarta sententiā est, Theologiā respectu diuersarū conclusionum siue notitiarum, partim esse, formaliter speculatiuam; partim formaliter practicam. Ita sentiunt Nominales, & plures alij quos inferius referemus.

Vt hæc controuersia decidatur; Notandū primò, in quo consistat ratio intellectus seu habitus practici & speculatiui. De qua re Aristoteles tractat præcipue in tribus locis, nimirum lib. 6. Eth. cap. 1. & lib. 3. de anima, & lib. 1. & 2. Metaphys. In primo loco distinguit duas animæ intellectiue partes, seu functiones, vnā quæ eiusmodi res contemplatur, quarum principia aliter sese habere non possunt; alteram, quæ ea consideramus, quæ esse aliter possunt; quæque adeo bene aut male fieri à nobis possunt, vt sequenti capite explicat. Similia habet lib. 1. Mag. Moral. cap. 32. Harum autem functionum prior ad intellectum speculatiuum pertinet, posterior ad practicum.

Posteriori loco lib. 3. de anima tex. 46. ait: *speculatiuus intellectus nihil speculatur agibile, neq; dicit de fugiendo & persequendo quicquam.* Et infra text. 49. *Vtraque, inquit, hæc motus sunt secundum locum, intellectus & appetitus. Intellectus autem, (ille scilicet tantum motus est) qui propter aliquid ratiocinatur, & qui actiuus est: differt autem à speculatiuo sine.*

In tertio loco nimirum lib. 1. Metaphys. cap. 2. ita distinguit duo scientiarum genera; vt ex scientijs quandam dicat esse, *quæ gratia suis ipsius, & propter ipsum scire, aliam, quæ aliorum gratia eligenda sit.* Et infra ait: *Intelligere autem & scire eorum ipsorum gratia, illi præcipue scientiæ inest, quæ eius est, quod maxime scibile est, &c. Maxime autem scibilia,*

inquit, sunt ipsa prima, & causa: propter hæc enim & ex ipsa cetera cognoscuntur; sed non hæc per subiecta. Quia de causa etiam ibidem docet, scientiam illā, quæ sapientiæ nomen mereatur, speculatiuam esse, non practicam, aut factiuam, vt etiam ibidem cap. seq. demonstrat.

Et lib. 2. Metaphys. cap. 1. text. 3. ait: *Rectè autem se habet Philosophiam, scientiam veritatis contemplatiuam appellasse: speculatiuam etenim finis veritas; practica autem opus. Etenim si, quomodo se habent, considerant, non causam per se, sed ad aliquid, & eo in tempore, practice speculantur.*

Ex quibus omnibus colligitur, intellectum, adeoque etiam habitum practicum differre à speculatiuo ratione obiecti, & finis, non extrinseci, sed intrinseci; qui nimirum finis scientiæ dicitur, non scientis: ita vt intellectus siue habitus practicus versetur circa praxin, seu opus aliquod, non quomodolibet (considerando videlicet solum naturam & proprietates eius; quomodo Physicus considerat naturam, auri, humanarumque operationum seu affectionum) sed modo operabili, hoc est, quatenus à nobis bene aut male fieri potest; quo ipso iam suā naturā & intrinsecō sine notitiā illā (quæ idcirco practica dicitur) ad opus referri necesse est.

Quocirca minimè probatur, quod docet Ioannes de Bassolis quæst. 7. prolog. art. 3. & q. 8. art. 2. & indicat Gabriel Vasquez hic disp. 8. num. 23. & seqq. ad notitiā practicam requiri etiam actualem intentionem operis seu relationem ad opus. Neque enim id Aristoteles vnquam docuit, qui finem, quo scientia practica differt à speculatiua, appellauit ipsum obiectum, seu intrinsecum finem scientiæ ab obiecto desumptum, vt notauit etiam Vasquez ibidem. Neque S. Thomas hic quæst. 14. art. 16. dixit, scientiam illam, *si quis edificator consideret, qualiter possit fieri aliqua domus, non ordinans ad finem operationis, sed ad cognoscendum tantum, esse propriè & formaliter speculatiuam scientiam; sed speculatiuam tantum secundū quid; nimirum quantum ad finem; quamuis etiam vocat practicam secundum quid; sed quo modo loquendi non significauit aliud, quam notitiā illā actuāle non habere omnino perfectionē notitiæ practice in actu secundū quid; tamen habitu simpliciter practica sit, vt rectè etiam notauit Caietanus ibidem. Quod si relatio actualis ad finem, ad practicam scientiam necessariò requireretur; sæpe daretur scientia siue notitia aliqua, etiam habituum alioqui speculatiuorum, vel practicum, & quidem de obiecto speculabili tantum, aut operabili, quæ simpliciter nec esset practica, nec speculatiua; & rursus eadem sæpe scientia non tantum in diuersis subiectis, sed etiam in eodem, successiue posset esse scientia practica, & non practica, siue speculatiua. Denique non requiri actualem eiusmodi relationem ad notitiā practicam, habet communis Doctorum sententia, quam post Henicum in prin. art. 36. q. 4. Scotum q. 4. prolog. Heruæum quodlib. 1. q. 3. art. 2.*

Ockamum q. 1. r. Gregor. Ariminensem in 1. d. 4. 8. q. 5. a. 2. Marfilium q. 3. art. 3. Gabrielem q. 1. r. art. 2. docent Molina hic a. 4. disp. 2. & Gillius lib. 1. tract. 5. cap. 3.

Notandum secundò, speculatiuum & practicum in proposito dupliciter considerari & accipi posse. Primò, vt ea sit denominatio alicuius habitus totalis, habentis vnum quidem obiectum totale attributionis, sed partialia plura. Qua ratione iuxta receptum Philosophorum loquendi modum in Aristotele locis citatis fundatum, ille habitus simpliciter & absolute dicendus est practicus, non speculatiuus cuius obiectum principale attributionis, siue id quod directe, per se & principaliter in eo tractatur, est praxis; seu actio vel operatio aliqua, qua ratione dirigi possit, qua talis; vel etiam ipsa res aliqua operabilis, prout à nobis bene vel male fieri potest: è contrario vero speculatiuus simpliciter & absolute, non practicus dicendus erit ille habitus, cuius obiectum attributionis totale non est praxis, seu res aliqua operabilis, qua ratione bene aut male fieri potest; sed aliquid aliud, quod vel solum speculabile est; vt est Deus, Angeli, vel si quid etiam operabile est, non consideratur tamen, aut spectatur modo operabili, vt in Physica aurum, triticum, & omnia corporalia animata & inanimata; ipse denique etiam homo, &c. Cuius rei hæc etiam ratio est: quia semper denominatio sumitur à potiori. Ergo rectè totus aliquis habitus vocatur practicus, aut è contrario speculatiuus, cuius obiectum totale attributionis est praxis; aut è contrario vt sic solum speculabile. Secundò verò potest hæc denominatio referri ad singulas notitias alicuius habitus; vt questio nimirum singillatim de singulis notitijs eiusdem habitus instituat, an sint practicae, an speculatiuae. His positis est

3 Assertio I. Theologia simpliciter & absolute loquendo est habitus speculatiuus. Hæc est doctrina S. Thomæ hic q. 1. a. 4. Caietani & Thomistarum ibidem, item Heruæi q. 4. prolog. Cani lib. 12. loc. cap. 2. Gregorij de Valentia q. 1. p. 3. §. 4. Molina q. 1. a. 4. disp. 2. Vasq. d. 9. cap. 3. & communis aliorum. Probatur ex dictis. Quia ille habitus simpliciter & absolute loquendo est speculatiuus, cuius obiectum totale attributionis nõ est operatio, aut quid operabile, sed aliquid mere speculabile: sed obiectum totale attributionis in Theologia, non est operatio, aut quid operabile, sed solum speculabile; nimirum Deus, vt probauimus q. 3. dub. 1. Ergo, &c.

Et confirmatur assertio primò. Quia eadem ratione etiam Physica, & Metaphysica, absolute & simpliciter sunt & dicuntur scientia speculatiua; esto fortè alicuius notitiæ particularis in Physica obiectum, sit etiam praxis; v.g. Aurifactio est hoc vel illo modo & medio possibilis: Metallum eliquatio impeditur circumstantis aeris frigore, promouetur calore: quanquam hæ notitiæ, si modo vere sunt, fortè potius sunt alicuius artis, Physicæ innitentur, v.g. Chymicæ, quam ipsius Physicæ. E contrario verò Logica simpliciter dicitur practica; quia id quod præcipue in Logica tractatur

sunt praxes: esto fortè vna vel altera conclusio habeat obiectum speculabile tantum, aut praxin quidem, sed modo speculabili consideratam; vt quòd demonstratio siue syllogismus demonstratiuus parat scientiam. Confirmatur secundò, quia Theologia est sapientia, vt ex doctrina Aristotelis probauimus supra q. 2. dub. 5. sed sapientia est habitus speculatiuus, ex eodem cit. lib. 1. Metaph. cap. 2. Ergo, &c.

Assertio II. Theologia formaliter, nõ solum eminenter, est speculatiua. Ita S. Thomas hic a. 4. Gregorius de Valentia, Molina, Bannes, Vasquez locis cit. ex comuni, contra Zumel & ferè Caietanum locis cit. Probatur quia ratio, & conditiones ad habitum speculatiuum requisitæ formaliter Theologiæ conueniunt, & non solum eminenter. Quod autem Caietanus hic q. 1. a. 4. dixit, esse speculatiuam formaliter eminenter, obscurum est; & intelligi vix potest, nisi hoc ipsum voluerit significare, formalem rationem speculatiui habitus Theologiæ excellentissime conuenire: qua ratione nobiscum sentit.

4 Assertio III. Si de notitijs seu conclusionibus Theologicis sigillatim loquamur, Theologia secundum aliquas est speculatiua, secundum alias practica, & quidem formaliter. Ita Capreolus q. 2. prolog. art. 1. Ockam q. 4. a. 3. Gabriel q. 1. 2. Gregorius Ariminensis quest. vlt. art. 4. Maior quest. 6. Canus lib. 12. loc. cap. 2. Gregorius de Valentia quest. 1. p. 3. §. 4. Molina qua. 1. art. 4. disp. 2. Vasquez disp. 9. cap. 3. eademque est mens S. Thomæ, hic quest. 1. a. 4. quomodo dicit, esse simul practicam & speculatiuam: & rursum ibidem q. 1. a. 5. vbi dicit, hanc scientiam quantum ad aliquid esse speculatiuam, quantum ad aliquid practicam; quicquid obsistant Bannes, Zumel, & recentiores Thomistæ locis supra citatis.

Probatur. Quia quædam notitiæ Theologiæ versantur circa praxes qua tales, & modo practico, non minus quam Ethica; vt quæ sunt de actionibus humanis, in quantum bene aut male fieri possunt; vt patet in ijs materijs omnibus, in quibus de virtutum officijs, & vitiorum turpitudine; aut de recta sacramentorum susceptione, vel administratione agitur, vt videre est passim in 1. 2. tota 2. 2. & in 3. parte S. Thomæ: quædam versantur circa speculabile tantum obiectum, nimirum circa DEVM, Christum, resque diuinas & creatas alias, vt videre est in tota 1. parte, & ex parte in 1. 2. ac passim etiam in 3. parte S. Thomæ.

Assertio IV. Idem specie habitus Theologiæ secundum diuersas conclusiones siue rationes est partim formaliter practicus, partim speculatiuus. Ita Gregorius de Valentia, Molina, Vasquez locis cit. absolute de vno specie habitu loquuntur, siue is sit vna simplex qualitas, vt putant Valentia & Vasquez; siue non, vt existimat Molina: qui proinde eosdem, specie, sed non numero, habitus Theologiæ putat esse simul practicos & speculatiuos. Eandem assertionem indicant etiam Capreolus & Canus loc. cit. & est aperta sententia S. Thomæ hic q. 1. a. 4. & 5. adiuncto simul art. 3.

Contrarium tamen sentiunt Nominales citati,

qui exi-

qui existimantes, practicum & speculatiuum esse differentias essentielles habituum, (quod contra Scotum etiam tradit Aureolus in prol. hac qu. a. 2.) docent, Theologiam esse practicum & speculatiuum secundum diuersos habitus partiales specie distinctos, non secundum eundem specie habitum.

Sed oppositum est verius; nimirum practicum & speculatiuum non esse differentias essentielles habitus, vt etiam sentit S. Thomas hac parte q. 79. a. 11. & Scotus in prol. q. 4. & 5. & fufius profequitur Gillius lib. 1. tract. 5. cap. 7. Ratio est; quia rationes illæ non desumuntur, nec à ratione formali Quæ obiecti totalis, nec à ratione formali obiectiua Quæ siue propter quam ipsius habitus; quandoquidem stante ex parte obiecti totalis alicuius habitus, eadem ratione formali Quæ & Quæ, notitiæ aliqua sunt practicæ, vt dictum, aliæ speculatiuæ; sed desumuntur solū à conditione quadam materialis obiecti; & quidem in nostro proposito, partialis tantum. Quanquam vbi hæc denominatio sumitur à totali obiecto totius alicuius scientiæ, colligi ex ea potest etiam differentia quædam essentialis; præterquam quod habitus practici & speculatiui semper accidentali saltem quadam specie inter se differunt. In quem sensum etiam Aristotelem lib. 3. de anima tex. 53. & 1. Mag. Moral. cap. 32. & 6. Ethicorum cap. 1. vbi docet, practicum & speculatiuum genere differre, interpretatur Vasquez. cit. disp. 9. n. 8.

5. Assertio V. Eadem tamen notitia seu conclusio Theologica, & de eodem obiecto, non potest, nec eodem, nec diuerso tempore, adeoque nec successiue quidem, esse simpliciter & proprie practica, & speculatiua. Ita Molina loc. cit. post Ockamum a. 2. Gabrielem q. 11. a. 1. Ariminensem q. 5. a. 2. et si contrarium asserat Vasquez disp. 8. n. 26. Probat. Nam si idem habitus circa eandem conclusionem, siue eadem notitia seu conclusio circa idem obiectum, successiue posset esse practica & speculatiua, id fieret ideo, quod ad practicam notitiam requireretur etiam actualis relatio ad opus; quæ proinde, etiam circa vnum & idem obiectum (quæ tamen sit praxis) posita, ipsa notitia practica esset, non posita verò, non practica, sed speculatiua; vt ait Vasquez loc. cit. non enim alia ratio fingi potest, qua hoc fiat; sed id verè dici non potest, vt iam superius in primo notabili contra Bassolem & Vasquium docuimus: Ergo, &c.

Ex quibus iam facile etiam ferri potest iudicium de relatis superius sententijs, quæ doctrinæ S. Thomæ hætenus expositæ aduersantur. Non enim satis attenderunt ad rationem habitus practici & speculatiui, superi⁹ ex Aristotele exposita. Nec n. satis est ad practicam notitiã, vt referatur ex intentione aliqua extrinseca operantis ad praxin, vel etiã vt obiectiue, per modum proponentis obiectum, moueat ad praxin, v.g. ad amandum Deum: sic enim etiam Metaphysica, imò & Physica, quatenus circa Deum & creaturas versantur, essent practicæ; quandoquidem etiam ex naturali cognitione Dei, & creaturarum, homo ad DEVM aliquo modo colendum moueri potest; iuxta Apostolum. Rom. c. 1. v. 20. & 21. & constat certè, Christiani hominis officium vel maximè esse, vt omnè suã cog-

nitionem ad honorè & amorè Dei, in se & alijs promouendū, referat: pari⁹; ferè ratione etiã ipsa visio beatifica esset scientia practica, quia obiectiue mouet ad perennè dilectionem & cultum Dei. Sed requiritur ad notitiã practicã, vt imèdiatè versetur circa praxin, siue rē operabilè, modo operabili, dirigendo videlicet quantum in se est, circa illã, quaten⁹ bene vel male fieri potest, vt superi⁹ dictum. Id verò cum in Theologia à toto genere, & respectu talis obiecti attributionis, non fiat, non potest ipsa aut simpliciter & absolute, aut precipue practica dici, vt probauimus.

DVBIVM IV.

Virum Theologia certitudine aly scientijs & habitibus naturalibus antecellat.

S. Thom. 1. p. q. 1. art. 5.

Quartum Theologiæ attributū, quod hic consideramus, est certitudo; quæ tametsi perfectè quædam sit quippiã absolute, hic tamè vt ei⁹ cognitio sit plenior, respectiue quoque & comparatiue consideratur: cōparatione nimirum facta cum alijs scientijs, seu habitibus naturalibus euidenti⁹: de supernaturalibus enim vix potest esse quæstio. Vt autè res hæc bene explicetur, necesse est, prius diuersas certitudinis rationes habere perspectas: quæ varij variè assignant. Nos omiffa certitudine illa, quæ solius obiecti, siue complexi, siue etiã incomplexi, ppria est, & in ipso assensu, vel habitu formaliter non reperitur: quæ verius imutabilitas in essendo, vel existendi necessitas, quam certitudo dicitur; certitudinem formalem in ipso etiã intellectu siue assensu, quæ sola, pprie certitudo dicitur, cū S. Thomas in 2. 2. q. 2. a. 8. duplicè distinguimus.

Prima est certitudo infallibilitatis; quæ S. Thomas ibidè vocat certitudinem ex causa, hoc est, ex ratione assentiendi; seu ex obiecto, non materiali, sed formali Quo, siue ratione formali obiectiua, ppter quã; vt rectè post Durandum in 3. d. 23. q. 7. nu. 8. Capreolū q. 1. prol. a. 2. notauit Caietanus in 2. 2. q. 4. a. 8. quæ ideo etiam vocari potest certitudo obiectiua, seu ex parte obiecti; non quod in obiecto duntaxat, & non in ipso etiã subiecto, hoc est, intellectu, seu actu ipsius insit, quemadmodum certitudinè obiectiuam accepisse videntur Durandus & Caietanus loc. cit. sicut etiam Molina & Vasquez hic q. 1. a. 5. sed quia & actui cū obiecto complexo quodammodo communis est; & loquendo saltem de creatâ scientia, primario & originaliter ex ipso obiecto formali Quo prouenit, vt dictum; & re ipsa nihil aliud est, quam infallibilis veritas, seu ipsa infallibilitas assensus; vnde cunquæ tandem infallibilitas illa oriatur. Atque hanc certitudinè etiã S. Thomas loc. cit. dicit esse potiorem; à qua simpliciter desumenda sit denominatio. Quod supponere videntur etiam alij Doctores; & tradunt communiter Thomistæ ibidem, & sequitur Molina hic q. 1. art. 5. qui certitudinem assensus simpliciter in infallibilitate sitam esse docet.

Altera certitudo formalis, in ipso etiã assensu posita, est subiectiua, siue subiecti, siue ex parte subiecti, vt loquitur etiã S. Thomas 2. 2. q. 4. a. 8. quæ in

quadam